Polycarpus Leiser.

Um góðverkin.

Hólum, 1615.

J.252
Leis

Vm
Good Werken

Ein christeleg skyr og lioz Predikun/ teken aff Evangelio/ sem fellur a fiorda Sūnudag epter Trinitatis/ Luc. 6. Cap.

Predikud aff
Doct. Polycarpo Leiser

Vtlögd til Skyringar og Skilnings þeim gagnlegasta Lærdome Vm Good verken

Vier erum hans Verk/ skapader i Christo Jesu/ til ad giøra Godverken/ Ephes. 2.

Vier erum Guds Børn/ Johan. 1. Rom. 8. Þar fyrer hæfer oss ad lifa so sem Guds Børnum.

1615

Til Lesarans

HVörsu naudsynlegt þad er a þessum hi-
seinóstu Tymum ad fram fylgia þeim
sañа Lærdome vm Godverken/ z huör
nen eda m̃z huöriu mote syndugur Ma
dur verdur fyrer Gude og j hans Auglite fro
m̃r z riettlatur/ z sydan Erfinge eilyfs Lyfs
þad meiga aller gudhrædder og goder Meñ sky
nia z skilia/ siñ huxa vilia vm syna Saluhialp

Guds Ord og heilög Ritning kieñer oss/
ad Maduren fære Syndaña Fyrergiefning og
verde riettlætur fyrer TRVna/ þad er ad skil
ia/ af skiærre Nad og Myskun Guds/ fyrer Ar
nan og Forþienan Lausnarans Jesu Christi/
vid huörre Nad og Myskunar giæsku Guds sa
synduge tekur med sinne Tru / alyka so sem
Purfamaduren tekur med synum Höndum vid
þeirre Ulmösu/ sem hönum verdur giefen/ og
ad Meñ kuñe med godum Verkum slykt ecke ad
forþiena/ eñ þo sem ædur sie Meñ skylld
uger Godverken ad giöra/ vnder Tøpun sinnar
Saluhialpar: Þuiad huar sem ad er sön og
ett Tru/ þar epterfylgia Godverken/ so siñ ob
gdanlegur Avøxtur Truareñar. Þuiad lyka s
gott Trie kañ ecke ad vera Avaxtarlaust/ so e
omögulegt ad Truen sie ан godra Verka. E
huör ecke siast Godverken j Lyfe og Framfe
de Mansins/ þar eru søñ og lios Merke/ ad þ
er eingen riett Tru. Þuiad so omögulegt sem
þad er ad skilia Hitan fra Elldenum/ Birtun

þra Soluste/so er omögulegt ad skilia Godverk en þra Truñe/Madur hlytur ad haþa annadt hvert huørtueggia /eda huørke. Og þesse er sa riette og sañe Lærdomur vm Godverken/ og Mañsins Riettlæting þyrer Gude/a mote huør ium Lærdome Papistar standa og strijda med allre Makt/og hallda ad Maduren kunne med synum godum Verkū ad bæta þyrer Syndernar og þorþienа Nad og Myskun Guds/huad ber legа er rangt ⁊ ogudlegt. Er þui Hőþud naud syn ad þessar tuær Lærdoms greiner verde vel athugadar/so Meñ þaar sañan Skilning a þm/ Þar næst/so sem j Pavadomenum var hallded ad Menn ættu og mættu þorþiena Syndanna Fyrergieþning/Riettlæte og eilyþt Lyþ/so hall da eñ allmarger/ad til Syndaña Fyrergieþnīg gar/og ad verda riettlæter ⁊ sæluholpner/þur þe ecke añad eñ ad trua/Meñ þurþe ecke God verken ad giöra/þad sie noog ad trúa/og med taka heilög Sacramenta/⁊ ct. J þridia Lage þiñast þeir sem so eru galder og blinder/ad þr hallda ad þesse nye Lærdomur (siñ þr kalla) bañe ad giöra Godverken/þar sie eingen þørþ nie Naudsyn a: Huad berlega er rangt talad/ og stýkra Maña Fyrerdæming er riettelig/ so sem S. Paall ad Orde kuedur j Pistlenum til Romveria.

Og so ad Meñ mætteu þar sañan Skilning a þÿssum tueimur Hőþudgreinū christelegs Lær doms/sem er vm Godverken og Mañsins Riet

 læting

lætíng fyrer Gude/Þess añats/og ettast ad vm
þetta Efne sie ecke j øllum stødum/so skyrlega
kient og predikad sem skyllde. Þa læt eg þessar
tuær Predikaner prenta/ vtlagdar vr þysku
Male/þeim til Lærdoms og Leidriettinngar/
sem þeñan Lærdom mettaka villa. Gud almæ
ttugur giefe siñ heilaga Anda j vor Hiörtu/so
ad hans Sañleiks ord og flykur Sæluhealpar
Lærdomur mætte j vorum Hiörtum og
allra christeña Maña grodursetiast og
rotfestast/þeim og oss øllum til
eilyfrar Sæluhialpar.

G. Th. S.

Ered Myskunsamer/ lijka sem ydar Fader er myskunsamur. Aun guan skulu þier dæma/ so ad þi er dæmest etge/ Fordæmed ecke so ad þier fordæmest eiget Fyrergiefed/ og þa mun ydur fyrergiefed verda. Giefed/ og þa skal ydur giefast. Samþryckta goda og velskiekna yfferfliotanlega Mæling munu þeir giefa j yduart Skaut. Þuiad med þeirre hinne sømu Mælingu huørre er þier mæled wt/ mun ydur jnn aptur mællt verda.

Auga/þar ed þu ſier ecke ſialpur Bialk an j þijnu Auga? Þu Hræſnare/Drag pyrſt wt Bialkan wr þijnu Auga/ ꝛ ſiaa þu þa ſo til/ad þu pærer wtdreiged Og ſienn vr þijns Brodurs Auga.

Vtlegging Textans.

Þetta Evangelium er Partur þeir rar dyrdlegu og ágiætu Predikunar/ſem vor liuþe Lauſnare Jeſus Chriſtur a ódru Aare ſijns Predikunar embættis/haþde a einu Fialle pyrer allmyklum Mannþiólda. J huórre Predikun innebunden og palen er Summa/Innehalld og Mergur guddomlegs Lærdoms vm rettan Skilning ꝛ Vnderſtódu/Tijdkan eda Medperd Lógmalſins og Evangelij.

Þuiad/þa vor Drotten Jeſus haþde nylega vppbyriad ſitt Predikunar embætte/og var teken til ad bera pram þann hin gganarſamlega Lærdom ſijns heilaga Evangelij/ vm Nadarrijke Myſkun Guds huória Meſſias og Heimſins Lauſnare ætte ad veita og giepa mannlegu Kyne/ þa hapa nóckrer pundeſt (ſem merkia maa aþ gudſpiallegre Hiſtoriu) þeir ed j þann Mata

Mata toku vpp hans Predikaner / ſo ſem hann aftake Lögmalſins Lærdom Vm Godverken/ Og hafa þui meint og hallded/ad a mille Chriſtum og hans Motſtödumaña Phariſeaña være þeſſe Agreiningur j Lærdomenum/ſem er / ad Phariſei hielldu fram godum Verkum / og ſidſamlegu Framferde a medal Maña / enn hieran Chriſtur med ſijnum Lærdome giæfe Ordſök og Efne þar til/ad Menn hirte ecke par vm Godverken/af þui ad Menn forliete ſig vppa Nad og Myſkun Guda

J giegn ſoddan rangre ⁊ falſkre Meiningu ſetur Chriſtur fram ſañan Lærdom j þeſſu Evangelio/og vottar med klarum og lioſum Ordum / ad hañ ſie ecke komen til þeſſ ad aftaka Godverken eda Lögmaled/ helldur ad vppfylla þ/ og hallda þui vid Magt. Enn þetta lætur hñ ſkie med tvennu mote. Fyrſt þar med / ad hañ ſialfur veite Lögmalenu fulla og alla hlydne og take þar med vppa ſig/og af oſſ/alla Sök og Sekt / ſem vier höfum forþient/ og Betale ⁊ Borge þar fyrer. Þar med þa vilie hañ giefa þeim riettruödu ſiñ heilaga Anda/ fyrer hvörs Styrk og Adſtod/ þeir ſkulu verda endurfædder/ſo þeir ſial

 fer

þer take til ad huxa um Lógmaled/ og ad gióra Godverken/ þau sem Gude eru mióg lu þægelegre en Godverken þeirra Skrift lærdu og Phariseana.

Nu so sem Christo heþur geinged hia Gydingonum / so klagar S. Paall um hid sama j Pistlenum til Rom: 3. Cap. Þui ad þa han hafde kient þm þa Lærdoms grein um Riettlæting hins Syndugа / og huórnen han yrde fyrer Gude reettlátur/ og þa han hafde med cónnum Rókum/ og Ritningar ordum beuijsad/ ad Madr verde riettlatur an Lógmalsins Verka/ allei na fyrer Truna a Jesum Christum. Strax fundust þar nóckrer Motmælendur/ sem hielldu ad hun aftake Lógmaled med Tru ne/ huad S. Paall med óllu afseiger og þuerneitar/ Rom. 8. Item/ Þegar hun kien de ad huar Synden yfergnæfer/ þar yfergnæfde myklu meir Nad Guds/ Rom. 6 Strax fundust Men sem þad so utlógdu/ Nu vel/ latum oss þa bliffa j Syndene/ so Naden verde þess yfergnæfanlegre. En slijkre ogudlegra Manna Rædu ansar Post ulen med Stygd / og seiger ad þeirra Fyr erdæming sie riett/ sem so tala eda meina

Þetta er gamall Hattur og Vane þe

ſinſins / huiad lijka ſo ſem Kongulærm ſ:gur Eitur og Olyþan / vr þeim beſtu Blomſtrum ꝛ Gröſum / ſo vmbreyta þr oguðlegu ꝛ eim hellſtu og beſtu Greinum Guds ords j annarlegar Meiningar / ſier ſialþum til Fordiórþunar og Glötunar.

Slijk Dæme þinneſt almeñelega a vorum Dögum / epter þeim þarþ ei langt ad leita / þau eru aupgliosare eñ vera ſkyllde. J Pauadomenum / þegar Mönnum var kient ad þeir yrde riettlater og ſaluholpn er þyrer Godverken / þa kiepteſt huør Madur vid / ad giöra Godverken ſem þleſt / og Himerijke þar med ad þorþiena / og margur meintoku ſig miög j þm Eþnū. Meñ huxudu þa ꝛ ecke alleinaſta vm þau Godverken / ſem Gud haþde ſialþur boded / helldur vm hin og önnur Godverk ſem þeir ſialþer vphuxudu / vm huör Verk Chriſtur talar j Gudſpialleun / med ſömu Ordum ſem Eſaias Spamadur haþde ádur mællt. Forgieþins dyrka þeir mig med Manña ſetningum / ꝛ c.

Enn nu a þeſſum vorum Dögum / þegar Mönnum verdur kient epter Guds ordä hliodan / ad Meñ verde ecke riettlater þyrer Godverken j Guds Auglite / helldur

 þyrer

þyrer Truna a Jesum Christum / + ad ein gen kaſe Himerijke med ſijnum godum Ve rkum ad þorþiena / helldur haþe Jesus Chr istur þad þorþient þyrer alla / med ſiñe bei sku Pijnu og bitrum Dauda / og ad eilijþt Lijþ sie Skeinkur og Gaþa Guds j Jesu Christo vorum Lausnara / nu vill nalega eingen Madur giöra Godverken. Og þ eñ er meira / ad þeir þinnaſt mymarger sim Skulldena giefa Guds orde / huört þr ka lla nijan Lærdom / seigande / ad hann sie Ordsiük og Ebne / huar þyrer ad öll God verk sie nu nidurlögd / og so sem þyrerbod en / huar med ad Syndum + Glæpum ver da allar Dyr og Gatter opnadar. Þar þo vor liuþe Lausnare Jesus Christus / he þur oss endurleyst og þrelsad vr Daudanū og Fyrerdæmninguñe / ecke til þess ad vpp byria eda stikta Sialþrædis ſkola / eda St ræka ſtödul / so huör og eirn meige liþa + ſæta epter þui sem hañ vill / helldur heþ ur hañ endurleyst oss til þess / ad hñ hrein se sier Folk til Eignar / þ astundunarsamt sie til allra godra Verka / Tit 2. Og so sem S: Johañes vottar / 3. Cap. Ad Sonur Guds sie j Heimen komen / ecke ad aþtaka eda nidurbriota Godverken / helld-

ur

ur Verken Diöfulsins.

Soddan Misbrwkan og ranga Vtleg ging christelegs Lærdoms/eiga aller truer Guds orda Þienarar ad avijta og straffa og þeim med allre Magt j mote ad standa þad þeim mögulegt er. Og vppa þad sa ma er þetta Evangelium ærlega kient og predikad j christelegre Kirkiu/j huörin Evangelio ad stendur lios og skyr Lærdom ur vm þan riettu og sönu Godverken sem Gude eru þægeleg. Og vppa þad ad ein n skule med riettu misbrwka Guds Na da/ Godgirnd og Myskun til Synda og Sialfrædis/þa framsetur Christur j þessu Evangelio fyrer alla christna Men og rie ttruada/ huörnen þeir eige ad jdka sig og æfa j godum Verkum med allre Astundan. Og hefur þetta Evangelium tuær Grein er jne ad hallda/sem eru þessar.

1 Fyrst talar Herran Jesus vm Godverken In Genere/þad er/so sem almennelega/avijsande og kiennande/med huörium hætte og huilijkre Adferd þesse Lærdom ur vm Godverken skule j Evangelio Mönum framsettur og kendur verda/og huörnen Mönum eige til godra Verkanna ad verda hallded.

Þar

2 Þar næst j aññare Grein talar Christur vm Godverken in Specie/ þad er/ sierlega eda sier j lage/ og kieñer hvórnen þeim go dant Verkum eige hattad ad vera/ sem hañ vill j Evangelio hafa og heimta af þeim óllum/ sem hans sañer Lærefueinar og Epterfylgiarar vilia vera. Vm þessar tuær Greiner skal j epterfylgiande Ræ du talad verda/ epter Guds Nad og Hialp.

Su fyrre Greinen

Aullum christnum Mónnum er þ kuñugt/ ad j fra Upphafe Heimsins/ hefur ved ted kient og talad vm Godverken/ bæde j þui gamla + j þui nya Testamentenu. Og sierdeilis hefur Gud haft þar til tuær persónur/ hañ Lærdom ad kieña/ og hō um fram ad fylgia. J gamla Testamentenu giórde þad Moyses j sijnu Lógmale Eñ j þui nya Testamentenu hefur þad gi órt Herran Christur j sijnu Evangelio/ Enn þo ei med einu Mote eda sama Hætte bæder:

Moyses j sijnu Lógmale heimter god Verken ad huórium Mañe/ huórt sem hañ er endurfæddur eda ecke/ og huórt hañ er illur eda godur/ Og hañ krefur þeirra go

dra

dra Verka miög alvarlega og streingelega so sem heyra ma j Bodordunum/þar so stendr Þu skallt ecke hafa annarlega Gude. Þu skallt ecke leggia Nafn Drottens Guds þijns vid Hiegoma. Þu skallt heidra Födur og Modur. Þu skallt ecke sla j Hel. et cet. Þetta Ord/Þu skallt/later han oaflatanlega ganga og hliöma fyrer vorum Eyrum. Og þegar vier giet um ecke giört þad sem oss er Bodet og skipad, þa slær hann oss so sem med þungre Reidar þrumu/og seiger/ad sa skule vera Bölvadur sem ecke helldur öll Ord þessa Lögmals og ecke breyter þar epter/Exod. 27. So vill nu Lögmaled verda uppfyllt/huört sem Madur gietur þad eda ecke/ꝛ huört sem þad skiedur af Hiarta/eda eige.

Nu/huar sem so verdur keyrt epter Mannenum/og huör hann verdur so framm keyrdur og knuen med Vende ꝛ Staf hier danna (so sem Esaias ad Orde kvedur/ 9. Cap) hann same giörer ecke Verked med godum vilia/helldur naudugur. Til Dæmis ad taka. Þegar Hiwabonden geingur epter Þienaranum med Reyre og Suipu/ og hnepper hann til ad giöra þad hann gie-

eur ecke/og hónum er yþer Megn / þa þær Þienaren huórke Girnd nie godan Hug til þess Verks. So giórer Moyses ónguann Mañ lystugan eda þræsan til godra Verka med sijnum Heitingum og Skielþingum / so sem huór Madur ma þinna med sialþū sier j sinne Natturu/ad hañ er bæde latur og tregur til godra Verka/og slijka Treg dan og Ovilld kañ Moyses ecke med sijnū Ognar hotunum / Hóggum eda Slógum j burt ad taka.

Eñ vor Drottenn Jesus heþur annann Hatt og annañ Mata/og hañ þer ódru wijs ad planta Godverken med Mañenum hañ heimter þyrst ✝ vill ad Hiartad Mā sins sie hreint og klart/ þuiad aþ Hiarta nu koma allskyns Hugaaner jllar ✝ godar. Sie Hiartad jllt og ohreint / þa kiemur þar aþ Mordomur/Saurlijþe/Mañdrap Stuldur og Lygar/og añad þessu lijkt. Eñ eþ Hiartad er hreint ✝ gott/þa koma þar aþ allra handa Godverk/huór ed Vit ne bera ym þær jñre Hugreñingar og Til hneigingar Hiartans

Nu verdur Hiartad Mansins ecke ód ruwijs eda med ódrum Hætte hreint/eñ so sem Hóþudpostulen S: Petur heþur þad j Lioþe

j Liose læted j Samkundu og Rade Hei-
lagra til Jerusalem/ Ad Gud hreinse Hi-
ortun þyrer Truna/ Act. 15. Þad skied-
ur/þegar Madur heyrer Guds Ord + leg-
gur þ vppa Hiartad/ þa ver þar af Tru-
en so sem af oþorgeingelegu Sæde/ 1 Pet
1. Og verdur so þyrer Krapt Ordsins og
heilagrar Skijrnar endurþæddur/ og eirn
nyr Madur. Þesse nyr Madr þær þa eitt
nytt Hiarta / af hvóriu þramkoma nyiar
Huraner + Tilhneigingar. So ad lijka sin
han hafde adur Girnd og Vilia/til ad gi-
öra þad vonda + Jlla/so þær hn nu Girnd
+ Astundan til þesshins goda. Og so sin
han var adur þyrre seirn/ latur og tregur
til hins goda/so verdur hönum þa epter a
þad hid vonda leidt og haturlegt.

Þetta er nu þad sem Herran Jesus
seiger j þssu Gudspialle/Eckert jllt Trie
ber godan Avöxt/ Þad er ad skilia/ept
er sialþs Christi Vtleggingu. Godur Ma-
dur lætur þramkoma gott wr godum Fie-
siod sins Hiarta/Og vondur Madur læt
ur þramkoma jllt/wr vondu Fiesiod syns
Hiarta/ þuiad af Nægd Hiartans talar
Munnuren. Þetta er þad hid sama sin hn
seiger j ödrum Stad/ Planted eitt gott

Trie

Trie/þa mun Avoxturen vera godur/ Enn ef þier planted illt Trie/þa mun Avoxturen verda illur. Med hvørium Ordum hann lioslega og berlega i Liose lætur ad sia riette Methodus, sa sama Vijsa/ Mate og Hattur til ad planta og giöra Godverken/er þesse/enn eingen annar/ ad Personan Mansins hlytur fyrst ad vera hrein/god og from/ Sydan þa eptir a kann Madur vel Godverken ad giöra/ Enn sie Personan Mansins ecke god og from/ þa koma af henne eingen Godverk/ hvörnen sem hun ber sig ad.

Af soddan Mata edur Vijsi godra Verka hefur Moyses vel vitad/ þo ei hafe hann henne frammfylgt i sinu Lógmale/ Og þui skrifar hann vm Abel med þessum Ordum: Drotten (seiger hann) leit milldelega til Abel og hans Fornar. Hier talar fyrst vm personuna Abels/ þa epter a vm hans Verk. Þar fyrer þegar personan Mansins er i Vinattu Guds og þecknast hönum/ þa þocknast Gude og so hans Verk/ og þa lijtur Gud myskunsamlega og liuflega a Verken/eins og hier seiger vm Abel. Enn hvörnen er Abel komen i Vinattu og Hylle Guds ? Andsuar/ Fyrer TRVNA/

so sem

so sem skrifad stendur/ Hebre. 13. Fyrer Truna hefur Abel ædre Foorn færdt enn Cain/ huar fyrer hañ hefur feinged hann Vitnisburd/ ad hann sie riettlatur/ Gude Vitne berandа vm hans Gafu

Eñ þegar Mansins persona þocknast ecke Gude/ ꝛ er ecke fyrer Truna vid Gud þorlijkt/ þa eru Verken hñs j önguan Mata Gude þægeleg/ huörsu god og fögur sem þau eru. Til Dæmis/ ad fasta/ bidia Tijmnder ad giefa/ vera eingen Raninge/ eda Horkall/ Þetta eru ad söñu god og agiæt Verk. Eñ þa Phariseаren hrosade sier af þessu/ eñ var ecke af Truñe riettlatur fyrer Gude/ þar fyrer voru hñs God verk Gude ecke þægeleg·

Og er þetta hiñ fyrste Mismunur a millū Herrans Christi og Moysis (so miꝫ ked siñ Verken ahrærer) Moyses heimter Verken god almeñelega af huörium Manne/ huört sem hñ er jllur eda godur. Eñ Herran Jesus vill hellst ꝛ fyrer allt fram̃ ad Madurenn sialfur sie fromur og riettlatur/ og þar epter vill hañ Verken virda. Og þar fyrer talar hañ so til sijns Folks fyrer Munn Spamansins / Ezech. 36. Eg vil giefa ydur eitt nytt Hiarta/ ꝛ eirn

 nyan

nyaũ Anda/Eg vil taka Steinhiartad wr ydar Hollde/og giefa ydur holldlegt Hiarta. Eg vil lata minn Anda j ydur/og giöra soddan Menn af ydur sem ganga j mijnum Bodordum/og hallda myn Rietten de/og breyta þar epter. Hier sienbur bertlega og liöslega/ad Christur vilie med sijnum Anda skapa nytt Hiarta j oss/og giöra nya Meñ af oss/huad Moyses med sinu Lögmale kañ alldrei ad giöra. Nær slijkt er skied/þa kuñum vier ad lifa epter Guds Lögmale.

Af þssu er augliöst/ad miög fara þr villt/og langt og vijdt eru þeir fra Evangelij Lærdome/sem Socratem/Aristotelem/Catonem/og adra godsiduga heidna Spekinga setia vpp j Himenrn/og hallda þa Saaluholpna/þeir ed heidarlega ⁊ sidsamlega hafa hier j Heime lifad/Huor Meining ad er raung ⁊ fölsk. Þuiad med þui Tried var jllt/þad er/a medan persönan Mansins var ian Truarenar a Gud/þa hafa hans Verk huörke vered god nie Gude þægeleg/þui þad hlytur ad standa sem S. Pall seiger/Romanos 14. Cap. Huad ecke skiedur af Trunne/þad er Synd (fyrer Gude) Langtum ödruvijs

skrifar sa gamle Lærefader S. Augustinus vm Verken heidenna Manna / Hans Ord og Meining er þesse. Verkum heidenna Manna huørsu fogur sem þau eru / þa meigum vier ecke leggia þeim til þann ærutitel / ad þau meige Godverk nefnast helldur ma þad nefna Manndygder / Mannkoste / enn Godverk eru þau ecke / þuiad þau koma ecke af Trunne / og eru ei j Gude giørd. Þuiad Kiærleikurenn (huør ad er Vppfylling Lögmalsins) hann hlytur fram ad koma (sem S. Paall seiger) af hreinu Hiarta z godre Samvisku / z af riettre falslausre Tru / huad alle heidna Menn hefur vantad.

Og þetta er nu þad fyrsta sem Madur verdur ad vita / ef ad Godverken skulu plöntud vera epter Evangelij vijsu. Þa [illegible]dur personan sinn Godverken giöra vill [illegible]rer alla hlute framm ad vera from z rie[illegible]at / og þocknast Gude / ellegar eru Godverken Gude ecke þægeleg.

Þar næst / þegar Madur er fyrer Truna a Christum orden riettlætar / og er komenn j Satt z Forlijkan vid Gud / þa þarf

haim

hñ ecke Stepsins vid eda Reyresins/ med hvoriu hañ verdur þranikeyrdur/ so sem Esaias talar/ 9: Cap. Ecke helldur þarf hañ vid þeirra þungu Lögmals Orda: Þu skallt/ Þu skallt. z/cf. helldur kiemur Christur lockande og leidande þa sem a hñ trua med miukum og linþlegum Ordum/ og giörer þa frysta og so lostuga til godra Verka/ so þeir oneyddir og o þvijng ader girnast ad liþa epter Guds Vilia.

Þar fyrer seiger Christur hier i þessu Evangelio/ Vered myskunsamer so sem ydar Fader er myskunsamur. Sem hañ villde so sagt haþa/ Þier goder christner Menn erud nu riettlater ordner/ og Barn hijs allra hæsta Guds/ þier skulud ecke hyxa ad ydur mune þar fyrer leyfast ad liþa og læta/ z giöra allt epter ydar Villo og Vilia/ helldur skulud þier hyxa um Vilia Guds/ og vita ad þad er hijs Vilie/ ad þier sieud heilager. Hugleided vel og vandlega huad Gud heþur giört ydur/ og huörin hann heþur kostad uppa ydur. Hann heþur skapad ydur þa þier vorud eckert/ hañ heþur gieþed ydur Sal z Lykama/ og þui huörtueggiu helldur hñ eñ nu vid Niagt

Þegar þier vorud vegna Syndanna tynd
er og tapader/ þa hefur hann fyrer Dau
da og pynu ſijns eingietens Sonar frelſ-
ad ydur og leyſt vr Glötunenne/ Hann he
fur vpplyſt ydur med ſijnum helga Anda/
hn̄ hefur endurfædt ydar til eilijfs Lijfs
og allar ydar Synder fyrergiefed af ſinne
Nad og Myſkun: Huar fyrer vilied þier
þa giöra nöckud þad ſem ſo godum og
giæſkurijkum Gude er a mote? Eda þui
vilied þier ei giöra þad ſem hann bydur
og ſkipar/ og þad ydar himneſkum Gude
og Skapara/ Endurlauſnara og helgum
Anda er linft og þægelegt?

Soddan Ord þanganga j giegnum
Hiartad a þeim ſem riettchriſtner eru/ og
þau koma hönum til ad giöra allt huad
hönum er mögulegt/ fyrer nyan Styrk og
Krapt heilags Anda. Þar fyrer er þad
langt fra Lage/ ꝛ miög fiarlægt ſem ad
Guds ords Oviner ſeigia/ ad Evangelij
Lærdomur burt take Godverken/ helldur
giörer hn̄ oſſ ad Guds Börnum/ og hn̄ vr
yter oſſ og vpphuetur til godra Verka:
Þui ſo huxar riettchriſtē Madur med ſier
Sia/ þu ert nu orden Guds Barn/ og he
fur vppbyriad eitt nytt Lijf. Hæc nova

Vita novos mores reqvirit. Þetta nytt Lijf vill hafa nytt Framferde / nyia Vysu nya Sidu / þar fyrer mattu sia vel til ad þu ganger verduglega / so sem þine stiett sier og hæfer / ellegar fær þu ad missa Gu ds þijns himnesku Födurs Nad og Vin attu / og verdur þa þitt sijdasta verra hi nu fyrra.

Med soddan Adferd hefur S. Pall giört sijnar kröptugar Aminningar j sij num Pistlum / so sem lioslega ma sia j Pistlenum til Romanos. Þar kienner hāñ þeim fyrst framan til j mörgum Capitul um / huörnen þeir eige fyrer Truna a Chr istum ad verda fyrer Gude rietlater. Sij dan þar eptera amiñer hañ þa a Godverken med vinsamlegū Ordum / seigande So amiñe eg ydur nu elskuleger Brædr ur / fyrer Myskun Guds / ad þier giefed ydar Lijkame til þeirrar Fornar sem er lifande heilog z Gude þægeleg / so þier meiged reyna huör ad sie godur / þægele gur og algiørdur Guds Vilie / Eins gi ører S. Pall j öllum ödrum sijnum Pist lum / ad epter þad hañ er buen ad fram setia sannañ Lærdom vm Truna a Christ um / og

num/og Mansins Riettlæte fyrer Gude ff. epterfylgia hans Aminningar til godra Verka og christelegs Framferdis.
Og med soddan hætte og Atferd ei ga Men þennan Lærdom fram ad setia/ vm Godverken/ad fyrst og yfer alla Hlu te fram hlytur Personan Mannsins sialf ad vera from + riettlæt/ þad skiedur alle ina fyrer sanna Jdran og Truna a Jesum Christum/ Sijdan koma Verken god fram sialfkrafa. Og häfe Men ecke soddä Ma ta og Atferd Godverken fram ad knya/ og þeim fram ad fylgia/ þa vill þar ep ter koma Spilling þess hreina Evangelij Lærdoms.
Hiedan kiemur þad/ ad S. Jacobs Pistell er af mörgum hallden ecke fyrer postulega Ritning/ mest þar fyrer/ ad hñ hefur ecke þessa Adferd/ sem Christur og Postularner haft hafa. Eñ þad sama he fur vissulega komed so til/ad epter Afga ng Postulaña/ þa hefur vpkomed mijked Sialfræde hia þeim Christnu/ Menn ha fa j þañ Tijma (alijka sem nu a vorum Dögum) viliad vera sialfræder/ giöra ec ke Godverken/ þeir hafa forlæted sig vp pa Truna/ an godra Verka/ eins j allan:r
 Mata

Mata og nu geingur til. J giegn slyk[umm]
Ovana og rangre Meiningu heþur Jacob
skriþad/og meint hann munde med Fram
þylgingu Lógmalsins gieta vidhialpad od
kenne/seiger þar þyrer ad Madur verde ri
ettlatur þyrer Godverken/eñ ecke þyrer
Truna alleina/ huert j mote S. Pæle.
Og þo ad Mest bere sig ad/ad koma þe=
ssum Greinum saman/j þann Mata/ad
Truen/og hitt annad Orded/ lustificare,
riettlatan ad giöra/haþe sijna Meining
hiá huörum þeirra S: Pæle og Jacobo
þa er þad j Raun og Sannleika/ad sod=
dan Ord sem S. Jacob heþur/eru ecke
su postulega Adþerd eda Methodus, edur
Mate ad tala vm Riettlætingena/ + vm
Godverken. Þui þetta heþur vered Side
heilagra Postula/ad kienna þyrst og vnd=
erviijsa/ huörnen Menn verde þyrer Truna
riettlæter þyrer Gude/sijdan þar epter a
ad aminna til godra Verkanna/ecke med
Framþylgingu eda Kröþun Lógmalsins
Verka/ helldur med Tillockan + liuþlegum
Aminningum til Kiærleiksins/ so sem nu
heþur sagt vered.

Þar þyrer er nu su rietta Art og Ad=
þerd ad grundvalla Godverken hia Mönn
um þesse

vm þesse/og riettelega vm þan ad tala/ so sem Christur sialfur hefur giört + Po stularner/og so sem nu hefur opt og o[illegible] lldan vered talad og repeterad/ad fyrer alla Hlute fram̃ hlytur Madurenn fyrer Gude riettlatur ad vera fyrer Truna/og eitt gott Trie. Sydan er hægt þañ endur fædda ad aminna med liuflegum Ordum og Aminningum/og koma hönum til med þessum eda huilykum Ordum/ad hann a stunde ad giöra Godverken/Hañ sie Guds Barn/ þar fyrer bere hönum ad lifa so sem hæfta Guds Barne heyrer og soomer j Heilagleika og Riettlæte so sem Gude lij kar/Luc. 1. Eñ ef hañ giörer þad ecke/ þa audsyner hañ med sinum Verkum ad hañ er ecke Guds Barn. Soddan Ord eru fyrer Eyrum hins rietchristna/eins + Reidarþrumu eda Skrugguhliod. Huad ma hryggelegra og hrædelegra verda tal ad og hurad enn þad/ad Madur skule ei lijflega verda sliten og fraskilenn Gude sin um Skapara + Endurlausnara/ fyrst hañ er ecke añad enn roted og fured avaxtar laust Trie sem huorgan gedan Avöxt ber? Þui so sem gott Trie ber godan Avöxt/ an allrar Skipanar og Aminingar. Og

 so sem

so sem Soolen skijn og geingur an mäini legrar Skipanar/aþ þui ad Gud heþr ska pad hena þar til/so a endurþæddur Náturen christen/aþ sialþum sier til/ an Skipanar og Naudungar Lögmalsins Godverken ad giöra/ þui han er nu ein ny Skiepna og nytt Guds Handaverk/ skapadur i Christo Jesu til godra Verka/til huörra Gud heþur han tilreidt og bwed/ad hann skal i þeim þramganga/Ephe. 2. Og er þetta nu su þyrre Greinen Gudspiallsins.

Aunnur Greinen.

Nu epterþylger ad heyra huad vor liuþe Lausnare Jesus Christus/ talar vm Godverken in Specie, þad er sierdeilis og sundurgreinelega/ eda vm sierleg Verk.

Þad er mællt ad margt þurþe til Bwskaparlagsins (þegar Bw skal reisa) ecke sidur þarþ margt til þess ad vera þromur dandis og so riettlatur/ þad sanast i þessu Evangelio/ þar Herran Jesus heimter ad huörium og einum riettchristnum Manne þiorar Dygder/ þiora Mannkostu. Sem er/ 1. Nyskunarrijkt hiarta. 2. Velstillta Tungu. 3. Sidsamlegt Framþerde. 4. Gudmillda Hönd. J huörium þiorum

Nutiñ

Hutum huör Madur christen a alla Daga pram j Daudan ad jdka sig/ og þar þa þo alldrei pullært sem skyllde: Samt ber oss j þessum heime ad taka hier til/ og bera oss ad þessu/so pramærlega sem vier vilium vera riettchristner: Þar pyrer vilium vier yperpara þessar Greiner godra Verka j stuttu Male/ sem epterpylger.

1 Fyrst heimter Herra Jesus/ ad huör rium Mane Myskunarpullt Hiarta/ þar hann seiger/ Vered Myskunsamer/ so sem ydar Fader er Myskunsamur/ Enn hui lijkt ad sie Hiartans Pel þess sem ad er Myskunsamur/ til ad sia aumur a Fatæk kum/naudstöddum/og hialparlausu Mönnum/ þad kunnum vier best ad læra ap Epterdæmum.

Vier lesum ap Salomon Konge/ 3. Reg. 3. Huörsu ad eitt sinn komu pyrer hann tuær Lausakonur/ þar huör þeirra gap annare Skulld/ad hun hepde kæpt Barn sitt j Suepne. Hier komu pram þu örke Vottar nie Beviisingar huör samara hepde. Huad giörde Salomon? vann tekur Proop og Reynslu ap modurlegu Hiarta/ og metpæddre Storgi og jnplántudu Astar pele og Myskun sem Modurin

at haþa til Barnaña/ hvar vm skriþad stendur. Kañ nockud Moderen ad gleyma sinu Barne so hun siae ecke aumur a Avexte sins Kuidar? Bydur þar þyrer Konge ed bera fram̃ Suerd/ og skipta j sundur þui liþanda Barne/og gieþa halþt huórre Þegar su rietta Moderen heyrde þennan Vrskurd/ þa brann hennar modurlega Hiarta aþ Medaumkan yþer sinu Aþkuæme / og kuñe ecke slijka Hiartans Sorg og Ódrænung ad lijda/bad þar þyrer Kongen ad Barned skyllde gieþast hiñe annare Koñe/so þad vrde ecke lijþlated. Þuilijk er nu Myskuñsemen/ þegar eiñ lætur sier añars Eymd til Hiarta ganga/og vill helldur bera þad a sialþum sier/ eñ lata hana liggia a ódrum:

Slijka Myskun heþur Gud vor himneskur Fader veitt og synt oss aumum og syndugum Móñum. Þui þa vier vorū þyrer Syndena og vegna Syndareñar aller þortapader/ og attū ad verda dæmder til eilijþs Dauda/ þa gat hans þódurlegt Hiarta þ ecke lided ad vier skylldū eilijþlega myskunarlaust yþergieþner verda/liet þar þyrer siñ eingietē Son koma j þeñā Heim og lijda

og lijda hier Pijsl + pijnu / og ad sidusstu þañ smanarlega Krossens Dauda / til ad leysa + frelsa oss fra eilijfre Fyrdæmingu

So sem Gud Fader hefur nu veited oss myskunsamur / so vill + Herran Jesus hier / ad huör og eirn Christen Madur sie myskunsamur vid sin Naunga. Og a þe ssu liggur stor Magt / þu huad er þesse Heimur añad eñ eitt Eymdar hws / + har mæñalafullt herberge. Huad er hier nema Eymd og Neyd / Motgangur og Fatækt Eirn hefur þeñan Motgang / añar hinn añan / Eirn vantar þetta / añan hid añad og so geingur þad til j þessum Heime / ad avallt finast þeir sem eru fatæker / auner og naudstadder / nakter og hungrader. Þegar Madur sier nu slijkt / og hefur öng va Medaumkan eda Myskun med sier / þa er hñ verre eñ Hundar þeirr rijka M ia Luc. 16. sem saau aumur a hinum sara Lazaro / og sleiktu Sar hans. Fyrer þe ssa Grein aminner S. Pall Colossen. 3. Capitula / alla Menn christna / og seiger So jklædest nu (so sem Guds utvalder og elskanleger) Hiartgroenne Myskun seme / Godgirnd / Þolenmæde Hogværd.

Og er þetta Meiningen S. Pals Orda ad lijka so sem þegar Madur vill ganga vr sinu Hwse wt til annarra Manna/ þa tekur hann sina Yperhøfn eda Kyrtel yper sig vegna Sidsemdar/ so skal huør christē Madur giøra/ hann skal j stadenn siñar Yperhafnar taka yper sig Myskunsemena/ og sia aumur a þeim þarfkū og naudstøddu epter Eignum og Faungum/ þa mun hann fyrer Guds Auglite sidsamur og Dygdar rijkur halldenn vera:

Soddan Myskun eigum vier ad lata koma fram ecke alleinasta vid Frændur og Vine/ Maunga og Kunningia/ helldur vid alla christna Menn sem naudstadder eru og aumer. Þuiad þesse Vanart og Onattura fylger oss nær øllum/ ad sia aumur a þeim sem nøckud gott hafa forþient vid oss. Eñ rate sa j nøckra Neyd eda Olucku sem oss er okiendur/ þa geingur oss þad lijted til hiarta: Enn sie so ad nøckur hafe einhuørn Tijma giørt oss j mote/ þo alld rei sie þad so lijted/ þa hlæium vier þar ad/ og vnnum hønum þess vel/ seigiande j þess Stad/ þad skadar ecke/ þad er hønū maklegt.

Slijkt lijkar j ønguan Mata Herrañ Christo

Christo / þar þyrer seiger hann so sialpur/ Ecke so/ecke so/minn god Børn/helldur vered Myskunsamer/so sem ydar Fader er Myskunsamur. Ef þier hafed rietta sanna lifande Tru/ þa hured vm huad Gud himneskur Fader hefur giört vid ydur. Pa þier höfdut þorþient ✝ verdskulld ad alla Olucku stundlega og eilijfa/ þa sa hann aumur a ydur/ skeinckte og gaf ydr þad til alltsaman af sinne skiærre Naad og Myskun/sem þier hafed hönum a mote broted. Og þo þier daglega rated j Skada eda nöckra Olucku ydar Synda vegna/ þa kunne þier ad kalla og bidia. O Drotten/gack ecke j Dom vid Þræl þinn Psalm. 143. O Herra Gud reikna ecke gamlar Skullder. Lat Myskun gäga yfer Rietten. Nu vel/ vilie þier leita Myskunar hia Gude/ þa syned ydrum samchristnum Naunga sialfer Naad og Myskun þo hann hafe þad ecke vid ydur þorþient nie verdskullþad. Og er þetta nu þ fyrsta sem Herran Jesus heimter ad oss chrisinum Mönnum.

2 Pad annad sem hann vill hafa af oss er god og vęstillt Tunga/ þar hañ seiger/

Daniel

Dæmed ecke / þa munu þier ecke verda dæmder. Hier talar Christur ecke vm Reþsingar doma veralldlegs Yfervallds / sem Men lata gäga yfer Mañdrapara / Mordingia / Ræningia / Þioþa og adra Illgiördamen. Þuiad slijker Domar eru ecke Manna / helldur eru þeir Guds / hañ dæmer þa sialþur / so sem Josaphat Kongur mællte til siña Vmbodsmanna / 2 Reg. 19 segiande / Siened til huad þier giöred / þuiad ecke dæme þier Mañaña Doma helldur Guds / og hañ er med ydur j Dominum. Lijka seiger S: Pall / Roma. 13. Yfervalldet ber ecke Suerded þorgieþins / þad er Þienare Guds til ad heþna a þeim sem illt giöra; hier a þad heima sem Jeremias seiger / 48. Böluadur sie sa sem siñ Suerde j Slijdruni helldur / so þ n thelle ecke Blode (Illgiörda manna sem Reþsing haþa þorskulldad)

Ecke helldur talar Christur hier vm Dom heilagrar Kirkiu / þegar Guds ords Þionar dæma vm riettan og rangan Lærdom / vm gudrækelegan og ogudlegan Liþnad / og þegar þeir aviýta og straþþa þa siñ ad illa breyta / þuiad so talar Gud til

Spamanns

Spamanſins Jerem: 15. Ef þu kienñer þeim goda ad ſkilia ſig vid þañ ogudlega þa ſkalltu vera minn Læreþader / Eñ ſeig er Gud / Hropa þu/hlijþſtu ecke vid / heþ vpp þijn vliod / ſo ſem Lwdur / og kunn giördu mijnu Folke ſinar Miſgiörder / og Hwſe Jacob ſinar Synder. Og hia Spamañenum Ezechiel ſeiger Gud. Þu Man̄ ſins Sonur / Eg heþ ſett þig til Vardhaldsmans yþer Jſraels Hws / Þegar eg tala til hins ogudlega / þu ſkallt deya / og þu varar hann ecke vid / ſo hañ legge aþ ſitt ogudlega Athæþe / þa mun hañ deya vegna ſiña Synda / enn hans Blods vil eg kreþia aþ þijnum Höndum. J ſama Mata aminner S. Pall ſiñ Læreſuein Timotheum / ſigande. Þeir ed ſyndga / þa ſkalltu ſtraþþa opinberlega / ſo adrer haþe Otta þar aþ. Allt þetta kañ ecke ad ſkienema þuiad eins / ad Domur haþe Framgang / þar þyrer talar Chriſtur J öngum Mata vm ſoddan Doma.

Þridia ſlags Domar meiga kallaſt Tyþtanar Domar / þegar Forelldrar og Hwsbændur dæma og vanda vm Sidu + ſlæ Breytne Barna ſiña / og añarra Heimelis Manna. Þuiad þar til heþur Gud ſett

og ſkickad Forelldrana ad þeir ſkule vpp ala Bömen j Aga og Aminningum til Dr ottins. og hier med ſkipar Gud ad beygia Halſen a þeim fra Vngdomenum. Þui ad huör hann elſkar ſitt Barn/ ſa ſparar þui ecke Vönden/ſo hann haſe Glede aſ þui ſeirna meir. Og ſoddan Dom vill Gud ſo ſtreingelega halldaſt lꜹta/ad hañ vill bæde Forelldrana og Börnen hardlega ſtraſſa/eſ ſlijks verdur ecke giætt. So ſem ſkiede Eli Kiennemañ/ og hans Sonu tuo/Ophni og Phineas/ þegar hann mꜹllte epter þeim/þa ſtraſſade Gud bæde Födurẽ og Sonuna/ſo þeir drꜹpuſt a einum Deige aller/ Eins lijka ſkiede David Kong/fyrer pad hann veitte Sonum ſinum oſnijted Epterlæte/ þa vrdu þeir og hann þunglega ſtraſſader.

Vm þeſſa þriggia handa Doma talar Chriſtur ecke/helldur hlyda hans Ord vppa þa Onattüru og Vanart/ſem nale ga öllum Mönnum er medbꜹdd/ ad tala vm adra Menn/og huad þeir ſia og heyra vm annara Mañ Ord og Giörder/ þar dæma þeir vm † optaſt a verra veg vtleggia. Soddan Domar kallaſt hia þim Latinſku Calumnia, þad köllũ vier Bak-

kal-

tal/eda Roog/huar um sodda Maltæke er hia þeim gömlu/þar talad er um von dra Maña Veitslur/ Calumnia in Conviviо habetur pro Obsonio, hia þeim er Baktal sa beste Riettur: Þui þad er ma rgra Manna Nattura og Sidur/ad þm smackast huörke Matur nie Dryckur/ne ma þeir tale eitthuad um adra Menn/so sem ad krydde þeir þar med Mat sim̃ ꝫ Dryck.

Fra soddan liotum og syndsamlegum Vana/ vill Herran Jesus leida sina christna Menn /Þar pyrer seiger hann so hier. Dæmed ecke/þa munu þier ecke verda dæmder/Sem hann villde so sagt hapa/ Þier christner Menn eiged ad temia ydar Tungur/ so þær tale ecke Jllt/helldr legge gott til allra Maña/ og snue öllu a hinn besta Veg/Þui huör er sa ap ydur/ad hañ porsiae sig ecke ? og hönum verde alldrei þar a ? Og samt vilie þier ad eingen skule ydur dæma/ menn skule ydar Ordum ꝫ Giördum a betra Veg snua/þar pyrer hær þer ad hier giöred þetta ödrum. Ellegar seige eg ydur/þo Menn lijde slijkt og legge ecke til þess/ þa mun minn himneskur

Fader sia slijkt og dæma þad.

Nu̅ skylldu hyra vm Dæme Davids Kongs og setia sier þad fyrer Sioner/ so þeir sie ecke so fliote til ad dæma og vr skurda eitt eda annad. Fyrer hann framm sette Nathan Spamadur eirn Tilburd/ sem vid hafde bored j einum Stad/ þar eirn ryker Madur sem ætte Fiólda Nauta og Sauda/ tok fra fatækum Manne eina Saudar skiepnu er hann ætte/slætra de henne + æt hana med sinum Vinum sem til hans voru komner. Hier vard David oppliotur ad dæma/ vard reidur og sagde/ So sannarlega sem Drotten lifer/ sa Madr er slijkt hefur giórt er Dauda madur. Nathan liet sier þennan Dom lijka kom betur vid Særed og sagde/ Þu Kongur ert sa hin̄ same Madur. Þan̄en vard David dæmdur med sama Dome/ sem hin̄ hafde ædur dæmt vm anna:

J sama mata vill Gud og lijka gióra vid þa sem fliote eru ad dæma og vr skurda vm annara Manna Ord og Giórder/ þa sómu vill Gud dæma epter sinum skarpasta Riette. Þar fyrer huór han̄ vill ecke verda fyrer þessum Dome/ sa hafe Herrans Jesu Rad sem hann kenner hier

Dæme önguan / hafe fridsamlega og vel stillta Tungu / tale um huörn Mann ecke annad enn þad vel og ærlegt er / og þære alla hlute a betra Veg. Sä sem so giörer hñ mun hafa Hylle Guds og godra Man na. Þar fyrer þu godur christen Madur sia jafnan til ad þu siert eige fliotur um adra Meñ ad dæma / legg hid besta til um allra Manna Ord og Giörder / og hafdu ævallt j Minne Ord S. Pals / þar hañ seiger / Huör ertu / ad þu dæmer annars Þienara ? hann stendur eda fellur fyrer si num eigen Herra.

J þridia mata vill Herran Jesus / ad siner christner Menn hafe hogvært Fram ferde þar hann sialfur so talar seigiande Fyrergiefed / þa mun ydur fyrergiefed verda / Hier talar Christur enn ecke um Re ide eda Vandlæte þeirra siñ yfer adra eru Bodner / þegar þeim sem jlla hafa breytt verdur ecke fyrergiefed / fyrr enn þeir ha fa giört Boot + Betran / + lided þa Ref sing sem þeir forþient hafa. Eiñ Vallds madur og Yferdomare ma ecke strax fyr ergiefa Jllgiördamanne (eda þeim sem sakadur er) epter hans Bon + Vilia. Fy rer þ ad Höfdingiar Jsraelis sona þög-

 du og

bu og lógdu ecke par til/og lidu ad Folk
ed prambe Afgudadyrkan med Baal peor
og Saurlijfe med Dætrum Moabita/þa
vrdu þeir aller heingder epter Guds Ski
pan/Num. 26. Eins er lijka vm Forell
drana/Ef þeir læta epter Bórnonum/og
fyrergiefa þeim hvad jllt þau hafast ad
þa eru þau fordiórfud. Huór hañ elskar
sitt Barn/seiger Syrach/ sa hefur þad
jafnan vnder Vendenum/ so hann meige
hafa Glede af þui seirna meir/ 13 Cap:

So et og eirnen hættad vm hina ad
ra sem óngua Bijfalning hafa. Ecke er
huór Madur skylldugur strax ad fyrergie
fa huórn Strakskap eda Oriett sem hóñu
er af ódrum giórdur/helldur ma hann vel
leita Laga og Riettar/ Verndar + skiols
hiá sinu Yfervallde epter Lógum. So gi
órde S: Pall/Act. 25. Þa Festus Lan
dsdomare villde fæa hann j Hendur Gyd
ingum og senda hann vpp til Jerusalem
so hñ yrde þar dæmdur/þa liet S. Pall
sier þad ecke lijka/helldur seiger hann/
Eg stend fyrer Keisarans dome/þar vil
eg dæmdr verda/sem hñ segde so/eg skyt
mijnu Male fyrer Keisaran. Lijka eins
giórde Herran Christur/þegar hann stod
fyrer

fyrer Domstole Caiphas / og vard ranglega sleigen af Pienaranum / þa fyrer gaf hañ þad ecke jafnstart / helldur talade til þess sem hann slo / og sagde. Hafe eg illa talad þa bevijsa þad / enn hafe eg riett talad þui slær þu mig ? Þar fyrer talar Herran Christur ecke vm slijkt Tilfelle j þessu Gudspialle. Helldur talar hañ vm þa Hlute sem daglega vid bera og almennelega skie j þessu Lijfe Mañа a medal / þeg ar eirn eda añar af Vinum eda Naungũ eda Nagrönnum forsier sig j mote ödrũ med Ordum eda Verkum / eda giörer hönum Skada oviliande / + ei af tilsettu Rade / þa finnast þeir Menn sem so eru reid er og gramer / ad þeir vilia þad alldrei fyrergiefa þeim sem vid þa misgiört hafa. J mote slijkum Hefndargiörnum og grimmum Mönnum setur Herran Christur þennan Lærdom / + vill ecke ad christner Meñ skule so breyta / vera helldur hogværer / so þeir kunne ad lijda og fyrergiefa.

Einkanlega er þesse Lærdomur harla naudsynlegur a þessũ seinasta Heimsins Tijma / a hvörium Menn sia og reyna dagl ega meir og meir / hvörsu ad Fyrersögn Herrans Christi vill sönn reynast / þar hann

ſeiger/ Matth. 24: Ad Kanglætid mu ne vara/enn Kiærleikurin kolna j märgra Manna hiörtum/ ſo ſem S. Pall lijka eirnen ſkrifar um þa ſeinuſtu Daga/ þar hann ſeiger/ 2 Tim. 3. Þad ſkalltu vita ad a ſeinoſtum Dögum mune koma haſka ſamleger Tijmar/ þui þa munu Menn ve ra ſem mijked hallda af ſialfum ſier/ ern Agiarner/ſtorlæter/drambſamer/ hædgi arner/ohlydner/ohacklæter/ ogudleger/ Aufundſamer/ſpielner/loſtaſamer/ Man̄ Dygdarlauſer/ſuikuler og jller/ꝛc. Vilie nu Menn ecke (þa ſo geingur til) hyga um þtta gott Verk/ ad fyrergiefa og um lijda huör annan/ huad mun þa um ſider verda af þeſſum Heime:

Enn uppa þad ad vor liufe Lauſnare Jeſus Chriſtus þaa þui helldur komed oſſ til ad fremia þetta agiæta Verk/ þa ſetur hann til Ordſökena/ huar fyrer ad Menn eige og ſkule fyrergiefa. Hann hef de vel mætt ſeigia ſo ſem S. Pall/Eph 4. Fyrergiefed huör ödrum/ lijka ſo ſem Gud hefur fyrergiefed ydur j Chriſto. J ſtem/ hann hefde mætt framſetia/ huörſu hörmulegt þetta ſtundlega Lijf er/ ef ad Menn vilia ecke annad enn ad lifa til ſa

manꝯ

mans med ſkꝧnlegu O ſam bycke/Ryſꝧe og Maſe Deilum og Prætum/eins og Dióꝧ larner j Helvýte liꝧa. Enn hann talar þ ꝧram med einꝧölldum Ordum/ſeigiande. Fyrergieꝧed/ þa mun ydur ꝧyrergieꝧed verda/

Aꝧ hvórium? Fyrſt aꝧ Mönnunum Þui hvör er ſa aꝧ oſſ ad ei ſiundum ſtyg ge aunan med Ordum eda Verkum? Og eꝧ ſa ſame er ſo oꝧorlijkanlegur/ad hann vill ódrum ecke ꝧyrergieꝧa/ þa ma hann vænta þeſſ ad eige mune adrer helldur ꝧy rergieꝧa hönum. Þar a mote/ Hvör ſem giarnan ꝧyrergieꝧur ódrum og leggur hid beſta til annara Manna Mala/ hönum mun og ſinar Miſgiörder ꝧyrergieꝧnar verda.

Þar næſt mun hönum og ſo ꝧyrergieꝧ ed verda aꝧ Gude/þui ſo talar Herrā Chriſtur j Gudſpiallenu/Matth. 11. Þegar þier ſtanded og bidied/ þa ꝧyrergieꝧed eꝧ þier haꝧed nóckud til annara ad tala/ ſo ydar Fader a Himnum eirnen ꝧyrergieꝧe ydur ydar Miſgiörder. Hvör Ord vier eig um ecke ſo ad ſkilia/ſo ſem vor Fyrergieꝧ ning orke Fyrergieꝧningar hia Gude/ eda ad Gud ꝧyrergieꝧe oſſ/ꝧyrer þad ad vier

 ꝧyrer

fyrergiefum ödrum þeirra Misgiórder: Ecke so/helldur so sem Herran Jesus þ wtleggur j Epterlijkinguñe/um þañ Kög siñ hiellt Reikning vid Þiona sina/Matt 18. Þar fyrergiefur hann Þienaranum alla Skulldena/af siñe skiærre Náad & Myskun/þegar Þienarin hafde ecke ad bitala Enn þad er ad sia/ad þad er skied med þui Mote/ef ad vier fyrergiefum vorum Samþionum þrra Skullder & Misgiórder/ellegar vill Herrañ heimta aptur Skulldena/vegna vors hardæduga Hiarta/og fa oss i Hendur Bödlenum/ þangad til vier höfum bitalad hönum huórn Pening Þuiad med þeim Mæler sem vier mælum ödrum wt/med hönum skal oss jnn aptur mællt verda.

Þannen siaum vier huórnen Herrann Christur vill ad siner christner Menn sie lijdanleger/forlijkunarsamer og vingiarnleger j allre Vmgeingne. Enn þad ma ei vera af hræsne/eda Yfervarpe/so sem Cain lest vera vid Brodur siñ Abel vingiarnlegur/eins og allt være med þm forlijkt enn hid jnnra var hañ fullur med Heipt & Hatur/allt þar til hañ sa sier Fære ad sla hann j Hel. Slijkt er j önguan Máta

hæfelegt

hæfelegt/helldr a vort vingiarnlegt Fra-
ferde fram̄ ad koma af brodurlegu Ast ar-
þele/ so ad þetta þrent/ Myskunarrijkt
Hiarta/ Fridsamleg Tunga/ og hogvært
Framferde fylgest ad.

4 J fiorda Mata vill Herran Christ-
ur hafa af sinum christnum giafmillda e
gustukagiarna Hönd/ þar hann so seiger/
Giefed/ þa mun ydur giefed verda.
So sem S. Pall vottar/ ad Herran Ch
ristur hafe sagt/ Sælla er ad giefa enn
ad þiggia. Og enn j ödrum stad seiger hn̄
Gief þu huörium sem þig bidur/ og vert
ecke afhorfen fra þeim sem hia þier vill
Lan taka. Þessar Greiner eru allar eins/
nema þad huör wtleggur og wtskyrer ad
ra/ og j þeim er allur þesse Lærdomur fa
len og folgin.

Enn huar fyrer er betra ad giefa enn
þiggia/ þ kiemur so til/ ad þar mz verd-
um vier lijker vorum himneska Födur/ so
sem Christur avijkur j þessu Gudspialle.
Þuiad daglega veiter Gud og giefur oss
allt gott/ en̄ fær af oss eckert j staden eda
harla lijted. Allar godar Gafur og allar
fullkomnar Gafur koma ofanad fra Fö
durnum Liossens. Af hönum höfum vær
þad

had ad vier liþum og hrærum oss/ og erū sköckud. Enn aþ oss þær hann ecke annad i stadin/ enn Synder og Obacklæte. Og eins so sem Gud gieþur oss/ t þær ecke par aþ oss aptur/ eins breyta hans Skiepnur a himne og a Jördu.

Solen/ Tungled/ Stiörnurnar veita oss Lios og Birtu Hita og Varma/ Kiœlu og Vökuan/ og allra handa Gæþur og Gagnsemder/ epter þui sem ad þeirra Natura er til/ eñ aþ oss þa þær ecke bid minsta i gien: Jörden gieþur aþ sier Trie Grös og Grooda. Sioren og Vötnen gieþa oss Fiska og annad/ enn aþ oss þa þau eckert.

Soddan Art og Natturu ættu Guds Börn ad haþa/ so þau verde lyk sinum himneska Födur i þessum godum Verkum/ ad veita og gieþa/ helldur enn ad þiggia. Þeir gömlu haþa so talad/ ad Hendurnar sie aþ Gude so skapadar ad þeim sie jaþnhægt ad gieþa ut sem ad taka vid/ Þui seiger Syrach so/ Lat ecke þijna hönd vera opna til ad þiggia/ enn vera lukta til ad gieþa.

Enn huar pyrer christen Madur eige ad gieþa og vera giaþmilldur og gusfuka
Harn

giarn/ þa leggr Herrã Jesus þ til ꝛ seiger
Giefed/ þa mun ydur giefed verda/
Þad er ad skilia. sem hann sagt heyde/
Aþ soddan Gaþum og Vtlatum skulu
þier ecke verda þatæker/ helldur rykare.
Og þad styrker hañ med þleirum Ordum
seigiande / Eirn þullur piettur velskieken
og yþerþliotanlegur Mæler mun ver
da giefen j ydvart Skaut. Huörnen eda
huadan skal þad koma? Þad kiemur til
aþ þui/ad huör sem myskunar þatækum/
sa lanar Drottne / Prover: 19. og hönu
mun þad endurgollded verda med Abata
Og j ödrum stad stendur so/ Eirn gieþur
og veiter/ og heþur æ þesſmeira/annar er
naumur þar hañ skal ecke/ og er þo þatæ
kur Þarþande: S. Pall leider til þessa
Mals eina Epterlijking aþ Kornsæde/ sei
giande/ Huör hañ sæer sparlega/mun spa
rlegã vppskiera/Enn huör hann nidur sæ
er rijþlega/ sa mun med Blessan vppskiera
Akurverks menn skilia best þessa Epterlij
king/huör sem sparar Korned og tymer
ecke ad sæ þui nidur j Akuren/sa haustar
þess minna/ þegar Kornskieru tijmen kie
mur: So mun skie a hinum sidasta Deig
Ali

Auia þa sem j þessum Heime eru naumer og Karger til Aulmösu giaþanna: Þuiad huad huör Madur saer nidur/ þad mun hann vppskiera/Galat. 6:

Ekian j Sarepta gaf Elia Spamanne allt þad hun atte af Miöle og Vidsmiöre/þar fyrer fædde Gud hana og hennar Son j Hallæris tijdinne. Og er nu þetta hid fiorda goda Verked sem Christur hier sierdeilis heimter j þessu Gudspialle af öllum sinum christnum Mönnum/+ vill ad þeir sem endurfæddder eru/ skule hafa my skunarrijkt Hiarta/ 2. þar næst fridsamlega velstillta Tungu/ 3 Þa j fridia Mata hogvært Framferde/ 4. J sidasta lage/ giafmillda og gustukagiarna Hönd. Huar þetta fernt er/ og huar þad finst/ þar er vissulega sannur Lærdoom vm good Verken Og huör hann hugar vel vm þessar fiorar Greiner/ og stundar þær ad hallda og vel rdveita/og epter þeim ad breyta/sa aud syner þad med sinu Framferde/ad hann er Guds Barn/ Og hann mun af þeim him neska Födurnum fa og ödlast Nad og Myskun/ Hann mun ecke verda dæmdur epter sinum Verkum. Helldur mun Gud fyrer Jesu Chrsti Saker fyrergiefa hönum

allar

allar hans Synder/ og epter þetta porgengelega og auma Lijf/ viña hönum eilijfs Lijfs/ Til huörs oss öllum hialpe Gud Fader Sonur og heilager Ande/ hæleitlega blessadur Gud ad eilijfu.
Amen/ Amen.

Aunnur Predikun VM
Riettlæting manninsins/ sem er/ Huörnen og med huorium Rætte sa synduge Madur verdur riettlætur fyrer Gude/ z Erfinge eilijfs Lijfs

Textinn/ edur THEMA.
1. Timoth. 1

ETta er vissulega satt/ og eitt dyrmæt verdugt Ord ad Jesus Christur er i Heimen komen Synduga Saluholpna ad giøra/ a medal huørra eg er hin̄ hellste. Eñ mier er þui Myskunseme yþer komen/ uppa þad ad Jesus Christur audsynde a mier þyrstum alla Polenmæde/ þeim til Epterdæmis sem ad a hann skylldu truande verda til eilijfs Lijfs/ Enn Gude eilijfum Konge odaudlegum/ og alleina vijsum/ sie Lof og Dyrd ad eilijfu/

AMEN

